

Büyük Ölçekli Kentsel Projeler ve Olimpiyat Oyunları: Atina 2004 Olimpiyatları Deneyimi

Sertaç ERTEN

Şehir Plancısı
Doktora Öğrencisi

Modern Olimpiyatların başlangıcından (1896) günümüze dek, bu spor organizasyonuna ev sahipliği yapan kentler önemli dönüşümler yaşadılar. 1960 Roma Olimpiyatlarıyla beraber, Olimpiyatların büyük ölçekli kentsel dönüşüm ve altyapı projelerinin bir tetikleyicisi olabileceği fark edildi. Fakat zaman içinde ev sahibi kent için çok büyük finansal bir yük olduğu da görüldü. 1976 Olimpiyatlarını düzenleyen Montreal organizasyon sonrası çok büyük bir mali krize girince, kentler adaylıktan uzak durmaya çalıştılar. Ayrıca, Montreal'in büyük yatırımlı projeleri organizasyon sonrası devlete mali yük olarak geri döndü ve uzun süre atıl olarak kullanılmadan kaldılar.

1984 Los Angeles Olimpiyatları ile bu durum tekrar değişti çünkü Los Angeles'ta varolan tesisler kullanılmaya özen gösterildi, özel yatırımcılar organizasyon planlama süreçlerine katıldılar ve sponsorluk sistemi daha işler hale getirildi. Ve böylece daha ticari bir organizasyon formatı ortaya çıktı. 1992 Olimpiyatlarını düzenleyen Barselona'da o güne kadar gerçekleştirilememiş kentsel dönüşüm projeleri hayata geçirilince ve kentin ekonomik ve sosyal hayatında inanılmaz bir değişim yaşanınca, kentler tekrar bu organizasyona ilgi duymaya başladılar.

Bu makalede, 2004 Oyunlarını düzenleyen Atina'da ne tür büyük ölçekli dönüşüm ve altyapı

projelerinin hayata geçirildiğini, Olimpiyat sonrası dönemde hangi projelerin kente verimli olarak geri döndüğünü ve hangi projelerin başarısız olduklarını değerlendirmeye çalışılacak. Aynı zamanda, bu başarı ve başarısızlıklar altındaki temel nedenler üstünde durulacak. Bütün bu bilgileri aktarırken de, devam etmekte olan doktora tezimi ve bu tezin alan çalışmalarından biri olan Atina kentinde yürütülen 4 aylık araştırma projesi temel alınacaktır.

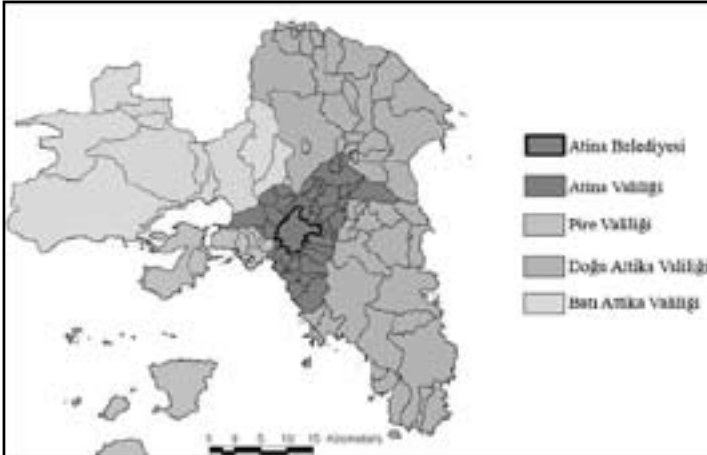
ATİNA: OLİMPİYATLARDAN ÖNCE

Atina, Yunanistan'ın güneyinde, güney sınırı denizle, diğer sınırları da dağlarla belirlenmiş çanak formunda bir bölgede yer alır. Ülke nüfusunun yaklaşık üçte biri (4 milyon) bu kentte toplanmıştır ve 7000 kişi/km² gibi yüksek bir yoğunluğa sahiptir.¹ 1833'te başkent ilan edilen kentin o yıllarda 12 000 olan nüfusu da, 1923 Lozan Antlaşması'yla Türkiye'den göç eden 1 milyona yakın insanın yaklaşık yarısının bu bölgeye yerleştirilmesiyle birden arttı. Bu gelişme sonucu ciddi bir barınma problemi ortaya çıktı, hükümetler de devlet arazilerinin küçük parsellere bölünerek kişilere dağıtılmasını çözüm olarak ortaya attılar.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra da bu tip küçük-ölçekli inşaat aktiviteleri ile şekillenen kentsel büyüme devam etti. Sonuçta, müteahhit-küçük sermayeli yatırımcı ilişkisiyle büyüyen kentin en

¹ OECD (2004) "OECD Territorial Reviews: Athens, Greece", OECD Publications Service, France.

büyük problemi, boşluksuzluk oldu. Bu açık alan eksikliğinin yanı sıra, zaman içinde araç sahipliğinin artması, trafik ve kirlilik problemlerini de beraberinde getirdi. Atina, 2004 Olimpiyat Oyunları'yla beraber büyük ölçekli ve büyük yatırımlı kentsel projelerle tanıştı.

Resim 1. Büyükşehir Atina (Attika) ve alt bölgeleri: Kent, idari olarak 69 belediye ve 4 ana valilikten oluşmaktadır.

Kaynak: Christofakis (2004) "Athens Metropolitan Area: New challenges and development planning", City Futures Conference, July 8-10 2004, Chicago.

Resim 2. Arkeolojik Alanları Birleştirme Projesi'nin kapladığı alan (toplam 3000 ha.). Turuncu renkle belirtilen hat, Büyük Gezinti Yolu (The Grand Promenade) denilen yaya rotasıdır, ve yaklaşık 2.5 km.lik bir yürüyüş parkuru imkanı sağlamaktadır. Bu hat boyunca konut altı kafeterya kullanımı dikkat çekmektedir. Koyu yeşille gösterilen arkeolojik sit alanları da bu gezinti yolu sayesinde birbirivle ilişkilendirilmiştir.

Kaynak: Unification of Athens' Archaeological Sites Kitapçığı

100.yılı olan 1996 yılı için oldu. 1997'deki ikinci başvurusunda, 2004 Yaz Olimpiyatlarına ev sahibi olacağı belli oldu ve bu spor organizasyonunun Atina'nın boşluksuzluk, trafik, kirlilik gibi kentsel problemlerine çözüm olacak bir projeye dönüşmesi hedeflendi.

Bütün bu problemlerin yanı sıra, Atina'nın yıllardır göz ardı edilmiş bir problemi daha vardı: Tarihi kent merkezi. 1980'lerin ikinci yarısında tarihi merkez için kentsel koruma projeleri başlatıldı. Ne var ki, projeler 1990'lara kadar hız kazanamadı. Yunanistan'ın Avrupa Birliği üyesi olmasıyla beraber AB fonlarından yararlanma imkanı doğdu ve böylece yıllardır bekleyen projelerin büyük bir kısmı hayata geçirilmeye başlandı.²

DOLAYLI OLARAK OLİMPİYAT OYUNLARI'YLA İLİŞKİLİ PROJELER

Arkeolojik Alanları Birleştirme Projesi

Atina'nın en büyük ve en önemli kentsel tasarım ve koruma projesi olan bu çalışma, 1997 yılında Kültür Bakanlığı/Çevre, Planlama ve Kamu İşleri Bakanlığı işbirliğiyle kurulan bir anonim şirketin önderliğinde başladı. Bu şirketin yönetim kurulunda hem bakanlıklardan hem Atina Belediyesi'nden temsilcilere yer verildi. Projeye, Akropol, Yunan ve Roma Agorası gibi antik yerlerin yanı sıra, Plaka ve Thissio (tarihi kent merkezi) ve ticari üçgen diye anılan kuzeydeki alan da dahil edildi (Resim 2). Proje, 2002 yılında tamamlandı.

Projenin temel amacı, yaklaşık 700 ha.lık bir alana yayılan arkeolojik alanları fiziksel olarak birbirlerine bağlamak, kentin tarihsel devamlılığını tekrar canlandırmak, yaya ağırlıklı bir tasarımla, kentin tarihsel mekanlarının bugünkü kent yaşamında daha hissedilir olmasını sağlamak ve insanlara bu yolla tarihi bir kentte yaşadıkları bilincini vermek

2 Avrupa Birliği'nin 2 finansal yardımlarından bir tanesi, Community Support Framework (CSF) diye anılmaktadır ve büyük ölçekli projelerde kullanılmak üzere üye ülkelere verilmiştir. Yunanistan, 1990'da başlamak üzere 3 tane CSF yardım programına tabi tutulmuştur. Bunlar sırasıyla şu dönemleri kapsamaktadır: 1990-1993, 1994-1999 ve 2000-2006. Bu programlardan birincisi ve ikincisi, tüm Yunanistan'ın altyapısının iyileştirilmesinde, üçüncüsünün hemen tamamı ise, Atina 2004 Olimpiyat Oyunları için gereken altyapı projelerinin hayata geçirilmesinde kullanılmıştır.

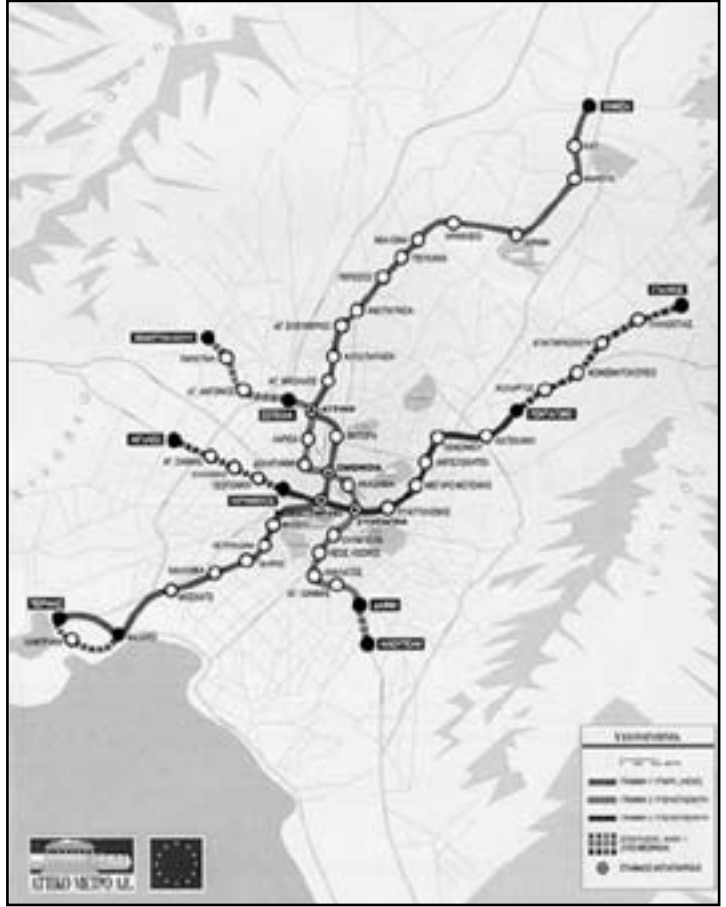
olarak belirlendi.³ Aynı zamanda da, tarihi kent merkezinde yeni çekim merkezleri yaratarak daha canlı bir kentsel yaşam elde etmek bir hedef olarak konuldu. Kısacası, kent merkezinde bir arkeolojik park yaratılmak istendi.

Projenin en önemli parçası, arkeolojik alanları birbirine bağlayan ve aynı zamanda antik yolları da canlandıran bir yaya yolu ağı kurgusu oldu. Rehabilitasyon projeleri, meydan düzenlemeleri, tarihi bina cephelerinin yenilenmesi, anıtların onarımı ve restorasyonu, trafik düzenlemeleri de diğer destekleyici projeler olarak uygulandı. Ayrıca, “elektrikli” dedikleri ve Plaka’dan (tarihi kent merkezi) Pire’ye (güneydeki liman kenti) kadar uzanan eski banliyö treni ve durakları da yenilenerek projeye entegre edildi.

Bu projenin uygulanması sırasında hesapta olmayan birçok problemle karşılaşıldı. Bunlardan en önemlisi, arkeolojik bir alan olması itibarıyla, çalışmalar yapıldıkça yeni bulgular elde edilmesi ve bunların saklanması/envanterinin yapılması veya sergilenmesi problemi oldu. Bu tabii ki ek mali yük getirdi ve bu açıdan projenin seyrini oldukça zorladı. Ama sonuçta, Atina için en önemli proje olmuş ve genel olarak bakıldığında başarılı değerlendirmek mümkündür. Çünkü yaratılan yeni mekansal kurguyla, başta koydukları “daha canlı ve yaşanabilir tarihi kent merkezi” hedefine ulaşmışlardır.

Raylı sistem projeleri

Atina’nın 2004 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapacağı belli olmasıyla beraber, 1996’da inşaatı başlanan iki yeni metro hattı tamamlanarak varolan banliyö treni de modernize edildi. Yaklaşık 1.5 milyar Euro’ya malolan bu projelerin 900 milyon Euro’luk kısmını AB fonları finanse etti.⁴ Oldukça modern olan bu metro sistemleri o kadar çok ilgi gördü ki, Avrupa’nın çeşitli yerlerinden reklam filmleri ve video klipler çekmeye gelen firmalar oldu. Metro inşaatları sırasında çıkan antik su kanalları ve buna benzer tarihi buluntular da istasyonlarda sergilenecek şekilde sisteme dahil edildiler. Olimpiyat Oyunları’nın tetiklemesiyle hız kazanan ve kısa sürede bitirilen raylı sistemler,

Resim 3. Atina’nın raylı sistemleri. Yeşil hatta, (“elektrikli” denilen eski banliyö treni) istasyonlarda ve raylı sistemde yenileme çalışmaları yapılmış. Yeni inşa edilen mavi ve kırmızı hatlar, toplam 23 istasyona sahipler ve günde toplam 650 000 kişi taşıyorlar.

Kaynak: www.minenv.org.gr

kent için en büyük katkısı sağlayan projelerden biri oldu. Dolayısıyla Olimpiyat etkinlikleri sonrası da tam kapasite ile çalışan, kente olumlu bir şekilde geri dönen projelerden biri oldu.

Diğer büyük ölçekli altyapı projeleri

Atina’nın bir diğer önemli projesi de 2001’de kullanıma açılan yeni havaalanıdır. Yeni havaalanı projesi (El. Venizelos), AB’nin sağladığı CSF fonlarının ikincisinden büyük bir pay ayrılarak hayata geçirildi. Deniz kıyısında bulunan eski Hellenikon Havaalanı, zaman içinde hem kapasite bakımından yetersiz kaldı hem de bulunduğu arazinin başka kullanımlar için potansiyel değeri

³ Organisation for Planning and Environmental Protection of Athens (2007) “The Athens Metropolitan Region. Planning Towards Sustainability”, Athens.

⁴ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/themes/olympic/pages/focus_en.htm

hesaplamanın 3 katına, yaklaşık 300 milyon Euro'ya maloldu ve bu da ülke bütçesi için önemli bir yük getirdi.⁶ Olimpiyat sonrası dönemde stadyumu kiralamak isteyen futbol kulüpleri oldu fakat, hükümet stadyumun hasar görmesini istemediği için buna sıcak bakmadı. Dolayısıyla stadyum sadece bazı Avrupa maçlarında ve ilerideki olası spor organizasyonlarında kullanılmak üzere beklemeye alındı. Bu stadyumu kullanamayan ve ihtiyacı olan kulüpler de, stadyum yapmak için kentteki zaten az olan boş alanlarda baskı unsuru olmaya başladılar.

İkinci problem, yapılan ek strüktürlerle bu spor merkezinde bir “kocamanlık” hissi yaratıldı. Olimpiyatlar sırasındaki kalabalık için mantıklı gelebilecek oranlar, bugün komplekse uzaktan bakıldığında bile insanda “çok büyük ve çok boş” hissi uyandırmaktadır. Aslında bu kocamanlık durumu bütün dünyada bu tür alanların ortak problemlerinden birisidir. Akademik yazında bu duruma *white elephants* (beyaz filler) denmektedir, ki bu terim sadece belli organizasyonlarda kullanılan, çoğu zaman atıl kalan, ama kentte çok büyük alanlar kaplayan kullanımları tarif etmektedir.

Faliron Kıyısı Olimpiyat Kompleksi

Olimpiyat Oyunları'nın ikinci büyük proje alanı olan ve Atina'nın güneyindeki sahil şeridinde yer alan Faliron Kıyısı Bölgesi (Resim 4), aynı zamanda kentin yapılaşmamış en önemli açık alanı idi (Resim 8). Olimpiyatlardan önce boş olan 75ha.lık bu alanın, Olimpiyat tesislerinin yapılacağı ikinci odak olmasına karar verildi. Faliron'un organizasyon sonrası bir kentsel parka dönüştürülmesi, böylece kıyının kamusal aktivitelerle halkın kullanımına açılması düşünülüyordu.

Bu amaçla özel bir kentsel tasarım ofisine alanın projelendirilmesi verildi (Resim 9). Proje uygulandı, Olimpiyatlar sırasında da en önemli ikinci Olimpik kompleks olarak kullanıldı. Alanın batı ucunda mevcutta yer alan voleybol stadyumuna ek olarak, bir hentbol/tekvando, iki plaj voleybolu ve bir de boks salonu inşa edildi. Bir de alanı uzunlamasına geçen ve Oyunlar sırasında çeşitli servisleri karşılaması düşünülen çarşı kompleksi

yapıldı. Olimpiyatların hemen sonrasında bu alanın kullanımıyla ilgili sorunlar ortaya çıkmaya başladı.

Bu sorunlardan *bir tanesi*, alanın Oyunlar sonrası kullanımında rol alacak aktörlerin belirlenmemiş olmasıydı. Yani, bu alandaki yapıların kullanımı, açık yeşil alanların bakımı/servisi gibi konularda yetkili kurumlar belirsiz bırakılmıştı. Ayrıca, Olimpiyatlar bitince görüldü ki, bütün spor tesislerinin yıllık bakım onarım masrafları da 100 milyon Euro'yu buluyordu ve bu halka vergi olarak yansıyoracaktı.

İkinci sorun, alanın tasarımında alınan kararlardan kaynaklanıyordu. Doğu-batı yönündeki sahil yolu,

Resim 6 ve 7. Olimpik Stadyum ve üst örtü strüktürü.

Kaynak: Kişisel arşiv

⁶ _____ (2003) “Architect, govt promise roofs over OAKA, velodrome on time”, Towards 2004, Issue 62, 5 December.

Resim 8. Faliron kıyı şeridi-Olimpiyatlardan önce.

Kaynak: ORSA, Organisation for Planning and Environmental Protection of Athens

Resim 9. Faliron kıyı şeridi kentsel tasarım projesi.

Kaynak: ORSA, Organisation for Planning and Environmental Protection of Athens

Resim 10. Olimpiyatların üstünden bir yıl geçti ve Faliron kıyı şeridi hala kamu kullanımına kısmen kapalı.

Kaynak: Kişisel arşiv

Faliron'un kentle ilişkisini tamamen koparmış durumda idi ve bu da yaya ulaşımını engelliyordu. Bunu çözmek için, alanın doğusunda kuzey-güney yönünde işleyen ve *Esplanade* adı verilen 50 m. genişliğinde 500 m. uzunluğunda bir yaya köprüsü tasarlandı (Resim 9). Fakat, bu köprünün kent merkezinden yaklaşırken farkedilmesi neredeyse imkansızdı, ayrıca köprünün yere bastığı kuzey ucunda bir aktivite olmadığından, kentsel tasarımda "*başlangıç/bitiş*" (origin/destination) dediğimiz tarifli ilişki biçimi elde edilemedi.

Olimpiyatlardan sonra, özellikle Nisan ve Mayıs 2005'te bu konuda hükümet üzerinde çok baskı oluşmaya başladı. Herkes, bu alanların bir an önce kentsel yaşama entegre olmasını istiyordu. Çevre belediyeler, alan üzerinde geliştirilecek kararlara katılmak istediler, özel sektörler alandaki çok amaçlı spor-sergi komplekslerinin özelleştirilmesini talep ettiler, kent sakinleri de bir an önce bu kadar yatırım yapılmış bir alanın kamusal kullanıma açılması gerektiğini söylediler.⁷

Atina Olimpiyatlarının üzerinden bir yıl geçti ve bugün hala Faliron ve diğer Olimpik mekanlar üzerine tartışmalar sürüyor. Ağustos 2005'te hükümet bir açıklama yaptı ve bu tesislerin özel sektöre uzun süreli kiralanmasını gündeme getirdi.⁸ Bu plana göre, Faliron'daki her bir tesis için bir kullanım ve aktör belirleme süreci başlamış oldu (örn. tekvando/hentbol salonunun konferans salonuna dönüştürülmesi... gibi).

Olimpiyat Köyü

Oyunlara gelecek olan 16 000 atletin barınması için tasarlanan Olimpiyat Köyü, Atina'nın 15 günlük şölen sonrası ne olacağı bilinen tek Olimpiyat projesi idi. Yapılacak olan konutların, yaklaşık 10 000 kişinin barınacağı konutlara dönüştürülmesi planlandı. Kuzeydeki Ana Olimpiyat Parkına ve çevre yollara yakın, henüz yapılaşmamış ve arazi fiyatlarının düşük olduğu 100 ha.lık bir alan seçildi (Resim 4). Bu yapılaşmayla birlikte çevre emlaklardaki fiyatların 7 kata kadar arttığı gözlemlendi.⁹

⁷ Nisan-Haziran 2005 döneminde, Atina'da yazılı basında ve TV de çıkan haberler ışığında bu genel yorumu çıkarıyorum.

⁸ Fotis KOLLIAS (2005) "Leasing schedule for venues between now and October", Kathimerini newspaper, 13 August.

⁹ Demetris NELLAS (2004) "2004 Olympics: National cause or hot potato?", Kathimerini newspaper, 25 November.

Yerleşim üzerine en çok eleştiri, yer seçimi konusunda yapıldı. Atina'nın yağ lekeli şeklindeki büyüme eğilimini destekler nitelikte olduğu, ve kentin master planında belirlenen büyüme koridorlarının da dışında olduğu belirtildi.¹⁰ Sonuçta, proje uygulandı ve atletler 15 gün boyunca burada konakladılar. Bugün Olimpiyat Köyü'ne henüz yerleşen yok. Bunun da bürokratik işlemlerden kaynaklandığı söyleniyor.

Tramvay

Tramvay güzergahı, Atina'nın güneyindeki sahil şeridinde planlanan Olimpiyat tesislerinin birbirine bağlanması ve Olimpiyatlar sırasında tesisler arası yoğun insan trafiğini rahatlatması amacı ile tasarlandı ve bir çatı altı ile kent merkezine bağlanması düşünüldü (Resim 12). Tramvay güzergahının sadece Olimpiyat odaklı tasarlanması Olimpiyat sonrası dönemde belli sorunlar doğurdu. Bugün tramvay, oldukça düşük kapasite ile çalışmaktadır (%50) ve çok yavaş hareket etmesi de, insanları bu ulaşım modunu kullanmaktan uzaklaştırmaktadır. Ayrıca, tramvay normal araçlar gibi kırmızı ışıkta bekleme yapmakta, dolayısıyla raylı sistem önceliği ortadan kalkmaktadır.¹¹ Tramvay hattı için yapılan inşaatlar da, denize dökülen iki nehirin taşkın yapma problemini daha da kötüleştirmiştir.¹² Çevre belediyeler, tramvay hattının kıyı-yaya ilişkisini de tamamen kopardığını belirtmektedirler.

DEĞERLENDİRME: OLİMPİYAT TESİSLERİ SADECE 15 GÜN İÇİN Mİ İNŞA EDİLDİ?

Atina'nın, 2004 Olimpiyatlarını 15 gün boyunca oldukça başarılı bir şekilde yürüttüğü söylenebilir. Organizasyonda ciddi bir aksama olmadı, güvenlik problemi yaşanmadı, kent açılış-kapanış törenleriyle göz doldurdu ve dünya mediasında uzun süre yer aldı. Bunlar, bir Olimpiyat kentini "başarılı" diye tanımlamak için gereken kriterlerden bir kısmıdır. Başarılıyı tarif ederken giderek

daha önemli hale gelen kriter ise, inşa edilen tesislerin ve yapılan diğer yatırımların Olimpiyatlardan sonra kente geri dönüşünün ne biçimde ve ne oranda olacağıdır.

Olimpiyatlarla birlikte Atina'da yapılan büyük ölçekli kentsel projeleri bu bağlamda değerlendirildiğinde, doğrudan bu organizasyona yönelik yapılan tesis ve açık alan düzenlemelerinin kent yaşamına eklenmelerinde problemler ortaya çıktığını gözlenmektedir. Bunun *birinci* nedeni, Oyunlara hazırlık döneminde, 15 gün süren Olimpiyat etkinliklerinden sonra bu tesislerin kullanımı için herhangi bir vizyon geliştirilememiş olmasıdır.

İkinci önemli neden, farklı aktörlerin geliştirdiği öneri vizyonların dikkate alınmamış olmasıdır. Örneğin, Atina Teknik Üniversitesi Kentsel Çevre

Resim 11. Faliron'daki çarşı kompleksine yaya geçiş bir zincirle engellenmiş. Kompleks bir yıldır kullanılmadığı için de epey yıpranmış.

Kaynak: Kişisel arşiv

Resim 12. Kıyıdaki Olimpiyat tesisleri ve hafif raylı sistem güzergahı.

Kaynak: www.emta.com

¹⁰ NTUA Research Group Laboratory of Urban Environment (1998) "Urban Planning and Environmental Dimension of 2004 Olympic Games: Alternative Proposals for Site Selections", Bulletin of Technical Chamber of Greece, Issue 1994. Yunanca.

¹¹ Kostas DELEZOS (2005) "Kokkino sto 'prasino kina'", Ta Nea gazetesi, 30 Mart, sayfa 14, Yunanca.

¹² Yvette VARVARESSOU (2005) "Municipalities fear for Faliron", Kathimerini newspaper, 25 February.

Araştırma Laboratuvarı'nın 1998'de hazırladığı ve oldukça detaylı olan alternatif Olimpiyat projesi, tartışılmadan reddedilmiştir.¹³ Bu projede, Atina'daki varolan endüstri yapılarının projeye dahil edilmesi ve renove edilerek spor tesislerine dönüştürülmesi..gibi varolan yapı stoğunu kullanma ve en az oranda yeni yapı inşa etme gibi ilkeler göze çarpmaktadır. Yunanistan'da kuvvetli olan inşaat sektörü, bu projede de güçlü gelmiş ve organizasyon sonrası ne olacağı bilinmeyen bir çok kocaman yapı inşa edilmiştir.

Üçüncü neden, ilk ikisiyle de bağlantılı olarak, Olimpiyatların bir planlama değil bir mühendislik projesi olarak algılanmasıdır. Projeleri Olimpiyatlara zamanında yetiştirme gibi bağlayıcı etkenler de bu tahayyülü kuvvetlendirmiştir.

Sonuçta, Olimpiyatlarla dolaylı olarak ilişkili inşa edilen büyük kentsel projeler (Arkeolojik alanların birleştirilmesi, yeni raylı sistemler..vs.) Oyunlara ev sahipliği sonrası kente olumlu olarak katkıda bulunmuşlardır. Fakat doğrudan Olimpiyat Oyunları'nın ihtiyaçlarına karşılık verecek olan projeler, Oyunlar sonrası planlanmadığı için, Atina için toplumsal ve mekansal bir sorun olmuştur. Bu sorunlar hala devam etmektedir. Bütüncül bir Olimpiyat kentsel planlama-tasarım projesi geliştirilemediği için de tesislerin bir bütün olarak değil tek tek kullanımlarının ne olacağı üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bütün bunlardan çıkarılacak dersler vardır, özellikle de artık büyük organizasyonlara ev sahipliği yapma sürecine giren *Türk kentleri* için bu dersler çok önemlidir. Büyük yatırımlı büyük projelerin organizasyon sonrası nasıl kent yaşamına entegre olacakları çok önemli bir planlama sorudur ve uzun erimli bir planlama süreci gerektirir. Çoğu kentin kendine örnek aldığı Barselona'nın başarısı, Olimpiyat ev sahipliğinin bir planlama problemi olarak kavramsallaştırılmasına dayanmaktadır.¹⁴ Dolayısıyla, Olimpiyat ve diğer spor organizasyonlarına ev sahipliği yapacak kentin, yalnızca organizasyon-odaklı değil, aynı zamanda organizasyon-sonrası odaklı projeler geliştirmesi gerekmektedir. 4 kez Yaz Olimpiyatları'na aday olan *İstanbul* ve geçtiğimiz ay Üniversite Oyunları'na ev sahipliği yaparak yakın gelecekte Yaz Olimpiyatları adaylık projesi geliştirmesi olası

İzmir için bu perspektif son derece önemlidir. Eğer planlama perspektifi göz ardı edilirse, Atina örneğinde gördüğümüz gibi, kentlerin sorunlarına çözüm bulmak yerine yeni ve büyük sorunlar yaratmak çok olasıdır.

KAYNAKÇA

CHRISTOFAKIS Manolis (2004) *"Athens Metropolitan Area: New challenges and development planning"*, City Futures Conference, July 8-10 2004, Chicago.

DELEZOS Kostas (2005) *"Kokkino sto 'prasino kina'"*, Ta Nea gazetesi, 30 Mart, sayfa 14, *Yunanca*.

<http://www.emta.com>

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/themes/olympic/pages/focus_en.htm

<http://www.minenv.org.gr>

KOLLIAS Fotis (2005) *"Leasing schedule for venues between now and October"*, Kathimerini newspaper, 13 August.

NELLAS Demetris (2004) *"2004 Olympics: National cause or hot potato?"*, Kathimerini newspaper, 25 November.

NTUA Research Group Laboratory of Urban Environment (1998) *"Urban Planning and Environmental Dimension of 2004 Olympic Games: Alternative Proposals for Site Selections"*, Bulletin of Technical Chamber of Greece, Issue 1994. *Yunanca*.

OECD (2004) *"OECD Territorial Reviews: Athens, Greece"*, OECD Publications Service, France.

Organisation for Planning and Environmental Protection of Athens (200?) *"The Athens Metropolitan Region. Planning Towards Sustainability"*, Athens.

ORSA, Organisation for Planning and Environmental Protection of Athens.

The "ATHENS 2004" Bidding Committee (1997) *"Athens 2004 Candidate City Bidbook"*, Adaylık Kitapçığı, Volume II.

Towards 2004 (2003) *"Architect, govt promise roofs over OAKA, velodrome on time"*, Issue 62, 5 December.

VARVARESSOU Yvette (2005) *"Municipalities fear for Faliron"*, Kathimerini newspaper, 25 February.

Yannis POLYZOS ile görüşme, 8 Nisan 2005.

¹³ Araştırma Grubu'nun başkanı Yannis POLYZOS ile görüşme, 8 Nisan 2005.

¹⁴ Barselona'nın 1992 Olimpiyatları sonrası çok farklı bir kente dönüşmesi, bir çok kente bu tür organizasyonlara adaylıklarda model olmuştur, hatta adaylığı meşru kılmak isteyen bürokratlar ve adaylığı yürüten aktörler sürekli Barselona'nın yaşadığı olumlu kentsel dönüşüm süreci örnek vermeye başlamışlardır.